

УДК 811.111'25

До питання перекладу новинних заголовків у сучасних англомовних медіатекстах

Вікторія Юшак • Наталія Пожарська • Олена Галапчук-Тарнавська

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Надійшла до редакції: 30.04.2024 • Схвалено до друку: 20.05.2024

Анотація

У статті досліджено деякі аспекти перекладу англомовних новинних заголовків. Проаналізовано граматичні та лексичні характеристики заголовків новин у сучасних англомовних медіатекстах, вивчення яких є важливою передумовою їх успішного відтворення українською мовою. Виявлено тенденцію до використання в заголовках складнопідрядних речень, які є короткими анотаціями текстів статей. Аналіз ілюстративного матеріалу засвідчив, що короткі виразні слова забезпечують персуазивність та атрактивність новинних заголовків англомовних ЗМІ.

Ключові слова: новинний заголовок, переклад, медіатекст, стаття, граматичні характеристики, лексичні особливості

UDC 811.111'25

On the translation of news headlines in the modern English media texts

Viktoriya Yushak • Nataliia Pozharska • Olena Halapchuk-Tarnavska

Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, Ukraine

Received: 30.04.2024 • Accepted: 20.05.2024

Abstract

One cannot but agree that a headline is the most striking element of any media text, regardless of its type. At the same time, English news headlines are characterized by certain syntactic, lexical, and stylistic features that distinguish them from headlines of other types of media discourse. The purpose of the article is to outline the grammatical and lexical features of English headlines and suggest possible ways of their translation. The comprehensive research of English headlines and their translation into Ukrainian required employing the following methods: continuous sampling method (to gather headlines from media texts), descriptive method (to elucidate characteristics of headlines and potential translation ways), as well as methods of analysis and synthesis (to categorize headline features, identify grammatical and lexical peculiarities in their translation, and draw conclusions). Results. News headlines play a crucial role in catching readers' attention and conveying key information. However, the translation of these headlines into other languages, including Ukrainian, often faces numerous challenges related to both grammatical and lexical features. It is important to consider the context of the news and the author's intention when translating a headline to ensure its accuracy and clarity. Translation of English news headlines into Ukrainian requires not only a profound knowledge of both languages but also the ability to use and adapt grammatical and lexical structures to the context and audience. The proper headline can have a significant impact on the perception of the news and reader engagement. The complex study of news headlines in English online media enabled singling out the following syntactic features: omission of the verb "to be" (in passive constructions, in the Present Continuous Tense, Present Perfect Tense); wide spread of the Present Simple Tense; compound and complex subordinate clauses; using questions, punctuation marks; expressing the future tense with the infinitive constructions; adverbial modifier at the beginning; omission of articles; use of quotations from speeches, interviews of officials, with the author of the message indicated etc. In addition to the grammatical features of news headlines, lexical characteristics have been identified. The titles of English media texts have a compressed form, which requires the use of short and vivid words. Headlines in English news usually include short, dramatic, often hyperbolic words that are not common in everyday speech and, therefore, attract the reader's attention. Originality. The article attempts to study the grammatical and lexical peculiarities of the headlines in media texts and includes the author's translation of the headlines in the modern English media. Conclusion. The results of the study prove that to create an adequate translation, a translator needs to use lexical, grammatical, and complex lexical-grammatical translation transformations. The most common syntactic features of headlines are the deletion of the verb "to be", the use of simplified tenses, and special punctuation marks. The newspaper headlines often contain specific, short, and dramatic lexical means. We believe that conducting additional research on the characteristics of English headlines and exploring possible translation ways into Ukrainian holds great promise.

Keywords: news headline, translation, media text, article, grammatical characteristics, lexical features

Постановка проблеми. Переклад є творчим процесом, який вимагає від перекладача неабияких зусиль, високого рівня лінгвістичних та екстралінгвістичних знань. Фахівці з перекладу вирішують чимало завдань: точно передають зміст тексту-джерела, зберігаючи при цьому стиль, інтенції автора, добирають відтінки значень, ураховують національно-культурні особливості перекладу фразеологізмів тощо. Одним із таких завдань є переклад новинних заголовків, які вимагають особливої уваги перекладачів, адже є скомпресованими повідомленнями, що містять ключові слова статті, мають свої структурні та лексичні особливості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Чимало вчених працювали над розв'язанням цієї перекладацької проблеми. Було запропоновано способи перекладу стилістичних засобів у заголовках сучасних англомовних медіапублікацій (Баранецька & Маслова, 2022), схарактеризовано найбільш доцільні способи перекладу, що забезпечують прагматичну адаптацію оригіналу (Карпенко, 2022), виокремлено принципи, яких варто дотримуватися під час перекладу заголовків новин (Vin, 2017).

Досліджуючи комунікативно-функційний потенціал заголовків у мові сучасних медіа, Н. М. Шульська, Р. С. Зінчук виокремлюють такі функції заголовків, як номінативну (називну), інформаційну, апеляційну, графічно-видільну, експресивно-оцінну, інтерактивну, атрактивну, комунікативну, рекламну (Шульська & Зінчук, 2021, с. 220). Науковці зауважують, що в процесі перекладу заголовків у медіатекстах потрібно враховувати як лінгвістичні (лексичні, синтаксичні, стилістичні), так й екстралінгвістичні чинники.

Мета статті – окреслити граматичні та лексичні особливості назв англомовних газетних статей та запропонувати можливі способи їх перекладу.

Виклад основного матеріалу дослідження. У назвах англомовних статей спостерігаємо певну граматичну специфіку, яка сприяє створенню лаконічних, ефектних, атрактивних форм, цікавих для лінгвістичного аналізу. Дослідження новинних заголовків статей інтернет-видань англомовних ЗМІ дало змогу виявити такі синтаксичні особливості та запропонувати варіанти їх перекладу:

1) упущення дієслова «*to be*», зокрема в пасивних конструкціях, у Present Continuous Tense,

Present Perfect Tense. Для прикладу: *Six Russian planes destroyed by drones* (BBC). В українському перекладі пасивної конструкції доцільно використовувати минулий час доконаного виду: *Безпілотники знищили шість російських літаків*. У наведеному заголовку варто використати таку граматичну трансформацію, як транспозиція (зміна порядку мовних елементів: слів, словосполучень, речень), що зумовлено відмінностями в розміщенні найважливішої інформації в англійській та українській мовах.

Водночас простежуємо зворотну тенденцію до використання повних речень з різними формами дієслова «*to be*»: *Ukraine is creating AI-powered drone to target Russian troops* (BBC) – *Україна створює безпілотник зі штучним інтелектом для атак на російські війська*;

2) у заголовках новин зазвичай використовують прості часи, зокрема Present Simple Tense, а не тривалі чи доконані. Для прикладу, у заголовку *Ukraine war: Russian drone strikes on Kharkiv kill seven, officials say* (BBC) дія відповідає Present Perfect Tense, однак для скорочення форми, спрощення висловлення і розуміння використано Present Simple Tense. У перекладі використовуємо минулий час доконаного виду: *Війна в Україні: унаслідок атаки російських безпілотників по Харкову загинуло семеро людей, повідомляють офіційні особи*;

3) складносурядні та складнопідрядні речення, для прикладу: *Ukraine claims major drone strike on Russian airfield, killing servicemen and destroying aircraft* (CNN) – *Україна заявила про потужний удар безпілотника по російському аеродрому, в результаті якого загинули військоволужбовці та знищено літаки*. Уважаємо важливим наголосити на тенденції до використання повних речень у заголовках, адже для читача важливо з назви-анотації швидко декодувати зміст. Тому новинні заголовки дедалі частіше є повними, поширеними реченнями, адже багато читачів читають лише назви статей: *Britain builds bridges with Trump: Donald hosts Foreign Secretary David Cameron at Mar-a-Lago for talks on support for Ukraine, 'admiration' for the Queen and elections on both sides of the Atlantic* (Daily Mail) – *Британія будує мости з Трампом: Дональд приймає міністра закордонних справ Девіда Кемерона в Мар-а-Лаго для переговорів про підтримку України, «захоплення» королевою і вибори по обидва боки Атлантики*.

Варто зазначити, що для заголовків різномовних текстів характерним є використання іменникових словосполук. Однак у сучасних англомовних заголовках новин цієї тенденції не спостережено. Навпаки, у корпусі зібраних прикладів не виявлено заголовків-іменників, а назви статей побудовані за моделлю повних речених структур, що деталізує виклад;

4) використання питальних речень, які створюють ефект своєрідного «гачка», яким автор затримує увагу читача та спонукає шукати відповідь у статті: *Is Europe doing enough to help Ukraine?* (BBC). У перекладі пропонуємо зберегти прагматичну інтенцію автора: *Чи достатньо Європа допомагає Україні?* У перекладі іншого заголовка *Why Macron went from dove to hawk on Russia?* (BBC) доцільно використовувати додавання з метою роз'яснення скомпресованого повідомлення, з яким читач може бути не ознайомлений: *З голубів у яструби. Чому Макрон раптом став таким жорстким щодо війни Росії в Україні?*;

5) вираження майбутнього часу за допомогою інфінітивних конструкцій, напр.: *Biden to send new \$300m weapons package to Ukraine* (BBC). Оскільки в українській мові такі конструкції трапляються досить рідко, здебільшого в усно-розмовному мовленні, то під час їхнього перекладу варто використовувати дієслово у формі майбутнього часу: *Байден планує надіслати Україні новий пакет військової допомоги вартістю 300 мільйонів доларів*;

6) використання знаків пунктуації та графічних засобів. Для прикладу, кома часто замінює сполучник *and*, застосовують двокрапку: *'Welcome to Hell': U.N. Panel Says Russian War Crimes Are Widespread* (New York Times). У перекладі зберігаємо структуровану, марковану двокрапкою назву, у якій друга частина розкриває зміст першої: *Пекло на Землі: комісія ООН заявила, що воєнні злочини російських військових є масовими*;

7) обставина місця на початку заголовка: *In Ukraine, the show must go on – even underground* (BBC). Проте в українській мові немає підстав для виокремлення цього члена речення комою: *В Україні музика повинна звучати, навіть під землею*;

8) англомовні заголовки зазвичай не містять артиклів: *Russian schoolbook urges teens to fight in Ukraine* (BBC) – *У російському підручнику школярів закликають воювати в Україні*;

9) використання цитати з промови, інтерв'ю офіційних осіб, із зазначенням автора повідомлення: *Laura Kuenssberg West facing 'authoritarian' alliance, says Nato chief* (1) – *Лаура Кунсберг: Захід стикається з "авторитарним" альянсом, – глава НАТО*.

Крім граматичних особливостей новинних заголовків, виявлено також і лексичні. Заголовки англомовних медіатекстів мають скомпресовану форму, тому в їхній структурі активно вживають короткі, часто гіперболізовані слова, які не є поширеними в повсякденному вжитку, але привертають увагу читача:

1) *a blast* ← *an explosion*: *Even in peaceful countries be ready for a siren blast* (BBC) – *Навіть у мирних країнах потрібно бути готовими до звуків сирени*;

2) *to boost* ← *to increase*: *Ukraine war: MPs pass long-awaited law to boost troop numbers* (BBC) – *Війна в Україні: Депутати ухвалили довгоочікуваний закон про збільшення чисельності війська*;

3) *to blaze* ← *to fire*: *Fires blaze along Miami highway* (BBC) – *Уздовж шосе в Майамі палають пожежі*;

4) *a toll* ← *deaths, damages*: *'Ghostly' city: How Russia's war in Ukraine is taking a toll on its own Belgorod region* (CNN) – *«Примарне» місто: Як війна Росії в Україні знищує її власну Белгородську область*;

5) *aid* ← *support*: *U.S. House could vote on Ukraine aid bill Saturday* (CNN) – *Палата представників США може проголосувати за законопроект про допомогу Україні в суботу*;

6) *to back* ← *to support*: *Biden blasts 'brazen attack' and backs Israel's security* (BBC) – *Байден розкритикував «зухвалий напад» і підтримав безпеку Ізраїлю*;

7) *to ban* ← *to forbid*: *Biden administration bans drilling in nearly half of Alaska petroleum reserve in sweeping win for climate advocates* (CNN) – *Адміністрація Байдена заборонила буріння на майже половині нафтових родовищ Аляски, що стало переконливою перемогою захисників клімату*;

8) *to call for* ← *demand*: *'Our security depends on it': Biden calls on Congress to approve Ukraine aid* (CNN) – *«Від цього залежить наша безпека»: Байден закликає Конгрес схвалити допомогу Україні*;

9) *to charge* ← *to accuse*: *Road crash death suspect charged* (BBC) – *Підозрюваному у смертельній ДТП висунуто звинувачення*;

10) *to clash* ← *to quarrel*: *Spain and Italy clash over abortion laws* (CNN) – Іспанія та Італія **сперечаються** через закони про аборти;

11) *deadlock* ← *no progress*: **Deadlock** on U.S. aid hangs over talks to secure support for Ukraine (Washington Post) – Переговори про допомогу США Україні **зайшли у глухий кут**;

12) *to foil* ← *prevent from succeeding*: *Here's how teachers can foil ChatGPT: Handwritten essays* (5) – Рукописні есе як спосіб **протидії** ChatGPT;

13) *an edge* ← *an advantage*: *Biden Shrinks Trump's Edge in Latest Times/Siena Poll* (New York Times) – Байден **наздоганяє** Трампа у новому опитуванні коледжу Сієни.

Висновки дослідження та перспективи подальших наукових розвідок. Аналіз ілюстративного матеріалу засвідчив значний персуазивний та атрактивний потенціал новинних заголовків

англомовних ЗМІ. З'ясовано, що під час перекладу важливо враховувати не лише лінгвістичні та стилістичні особливості, а й прагматичні наміри авторів. Складність у відтворенні заголовків новин полягає у відмінностях щодо граматичних та семантичних особливостей англійської й української мов. Вивчення цих характеристик є важливою передумовою якісного перекладу. З'ясовано, що традиція створення неповних еліптичних заголовків з іменникових словосполучень заміщується тенденцією до використання повних, часто складнопідрядних речень, які є своєрідними анотаціями текстів статей.

Перспективним вважаємо подальше вивчення особливостей англомовних новинних заголовків, зокрема стилістичних, та дослідження можливих способів їх перекладу.

Література

- Баранецька, А. Д. & Маслова, М. В. (2022). Лінгвостилістичні параметри заголовків сучасних англомовних медіапублікацій різних прагматичних типів та їх відтворення українською мовою. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Сер.: Філологія. Журналістика*, т. 33(72), вип. 5(2), 187–193. <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2022.5.2/32>
- Карпенко, Н. А. (2022). Прагматична адаптація заголовків сучасних мас-медіа в англо-українському перекладі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*, Вип. 58, 278–280. <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2022.58.62>
- Шульська, Н. М. & Зінчук, Р. С. (2021). Комунікативно-функційний потенціал заголовків у мові сучасних медіа. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Сер.: Філологія. Журналістика*, т. 32 (71), вип. 5(2), 220–225. <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.5-2/35>
- Bin, D. (2017). Features of English News Headlines and Their Translation Construction. *Proceedings of the 2020 4th International Seminar on Education, Management and Social Sciences. Advances in Social Science, Education and Humanities Research*. Vol 466. 657–659. <https://doi.org/10.2991/assehr.k.200826.131>

Джерела

- BBC: вебсайт. 2024. <https://www.bbc.com/news>
- CNN: вебсайт. 2024. <https://edition.cnn.com>
- Daily Mail: вебсайт. 2024. <https://www.dailymail.co.uk/news/russia-ukraine-conflict>
- New York Times: вебсайт. 2024. <https://www.nytimes.com/international>
- Washington Post: вебсайт. 2024. <https://www.washingtonpost.com>

References

- Baranetska, A. D. & Maslova, M. V. (2022). Lihnostylistychni parametry zaholovkiv suchasnykh anhlomovnykh mediapublikatsii riznykh prahmatychnykh typiv ta yikh vidtvorennia ukraïnskoïu movoïu [Linguistic parameters of the titles of modern English-language media publications of various pragmatic types and their reproduction in the Ukrainian language]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Ser.: Filolohiia. Zhurnalistyka*, т. 33(72), вып. 5(2), 187–193. <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2022.5.2/32>
- Karpenko, N. A. (2022). Prahmatychna adaptatsiia zaholovkiv suchasnykh mas-media v anhlo-ukraïnskomu perekladі [Pragmatic adaptation of modern mass media headlines in English-Ukrainian translation]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Filolohiia*, Вип. 58, 278–280. <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2022.58.62>

- Shulska, N. M. & Zinchuk, R. S. (2021). Komunikatyvno-funktsiinyi potentsial zahalovkiv u movi suchasnykh media [Communicative and functional potential of headlines in the language of modern media]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Ser.: Filohiia. Zhurnalistyka*, t. 32 (71), vyp. 5(2), 220-225. <https://doi.org/110.32838/2710-4656/2021.5-2/35>
- Bin D. (2017). Features of English News Headlines and Their Translation Construction. *Proceedings of the 2020 4th International Seminar on Education, Management and Social Sciences. Advances in Social Science, Education and Humanities Research*. Vol 466. 657-659. <https://doi.org/10.2991/assehr.k.200826.131>

Sources

- BBC. 2024. <https://www.bbc.com/news>
- CNN: вебсайт. 2024. <https://edition.cnn.com>
- Daily Mail: вебсайт. 2024. <https://www.dailymail.co.uk/news/russia-ukraine-conflict>
- New York Times. 2024. <https://www.nytimes.com/international>
- Washington Post. 2024. <https://www.washingtonpost.com>

Автори

Вікторія Юшак, кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології
<https://orcid.org/0000-0002-7810-7452>
 e-mail: vika.yushak@gmail.com

Наталія Пожарська, кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології
<https://orcid.org/0000-0003-1463-5472>
 e-mail: pozharska.nataliia@vnu.edu.ua

Олена Галапчук-Тарнавська, кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології
<https://orcid.org/0009-0006-0527-9567>
 e-mail: o.tarnavska@ukr.net

Authors

Viktoriia Yushak, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of the English Philology Department
<https://orcid.org/0000-0002-7810-7452>
 e-mail: vika.yushak@gmail.com

Nataliia Pozharska, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of the English Philology Department
<https://orcid.org/0000-0003-1463-5472>
 e-mail: pozharska.nataliia@vnu.edu.ua

Olena Halapchuk-Tarnavska, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of the English Philology Department
<https://orcid.org/0009-0006-0527-9567>
 e-mail: o.tarnavska@ukr.net

Конфлікт інтересів

Автори засвідчують про відсутність конфлікту інтересів

Conflict of Interests

The authors declare that they have no conflict of interest